

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: Dr. KUN BÉLA és Dr. RÉVÉSZ IMRE. Főmunkatárs: Dr. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Főgondnok-változás.

Kezünkben a meghívó az egyházkerület december 15-én tartandó közgyűlésére, amelynek első tárgya gróf Degenfeld Pál egyházkerületi főgondnok lemondása.

Magas és nagy erkölcsi felelősséggel járó tisztségben minden változás némi bizonytalanságot, sőt nyugtalanságot okoz. Még akkor is, ha a változásnak előidézője nem emberi elhatározás. Másrészt az egyházi tisztségről — bármily kicsinyről is — lemondani nem lehet lelki harc nélkül, hiszen aki ezt teszi, nem dísz, vagy kitüntetést hagy el, hanem az Úristen szolgálatát.

Gróf Degenfeld Pál nagyon nehéz időkben vette át az egyházkerület kormányzatát, súlyos gazdasági válság közepén. Azóta a gazdasági helyzet még szomorúbbá lett az országban s keménykezű kormányosnak kellett lenni annak, aki e válságos időkben baj nélkül vezette az egyházkerület hajóját. Lelkiismeretessége, határozottsága és puritánsága minden tiszteletet megnyer a számára. Távozása tehát mindenképpen komoly veszteség. Am éppen mindenkor határozott állásfoglalása ismeretében gondolni sem lehet arra, hogy lemondási szándékától elálljon. A főgondnok-változás tehát, egyetlen lusztrum alatt immár harmadszor, megint beköszöntött hozzánk.

Mi itt a tiszántúli egyházkerületben az utóbbi időkben nagyon is kényelmesen kezdtük venni az egyházkerületi választásokat. Rábizuk az egyházkerületi vezetőség bölcsességére, hogy szemelje ki minden tisztségre az alkalmas férfiakat s azzal, hogy magunk is szétnézzünk a láthatáron, nem nagyon izgulunk. Mindenesetre szép ez a bizalom és tegyük hozzá: püspökünknek méltó és megérdemelt megbecsülése. De bár éppen az egyházkerületi főgondnok választásánál kétszeresen is megokolt az ő véleményének irányadása, mégis azt gondolom, ennek a nagy kérdésnek az egész egyházkerület közvéleményét foglalkoztatnia kell. Bizonyára a püspöknek van módjában leginkább ismerni a számításba jöhető munka-

erőket s ő a legilletékesebb megbírálni, hogy közvetlen munkatársként kivel remélhet legtöbb eredményt. Ámde abban a felelősségben, amely az egyházkerület világi vezetőjének kiszemelésével jár, osztozni kell vele minden jogosult tényezőnek, a legkisebb gyülekezet leg-szerűesebb presbiterének is.

Az egyházkerületi főgondnoki tisztség minden körülmények közt megérdemli az általános érdeklődést. A mostani súlyos helyzetben meg sokszorosan. Egyházi és iskolai intézményeink szinte lebírhatalannak látszó nehézségek előtt állnak s nem lehetetlen, hogy anyagi okok miatt sok olyan változást kell tennünk egyházi életünkben, ami annak szellemével nem ellenkezik ugyan, de a megszokottal szemben jelentős különbség. A kipróbált erejű, két évtizedet meghaladó vezető munkában megismert, bátran és keményen küzdő püspök is nagyobb hatással léphet fel, ha tudja, hogy vezető munkájában olyan társa van, akit az egyházkerület minden oldalról megfontolt közvéleménye örömmel lát az oldalán.

Attól, akit most a világi tisztviselőink elsőjéül állítunk, nagyon sokat kell megkövetelnünk. Elsősorban azt, hogy tudja megtagadni magát és hordozni az Úr keresztjét. Annak tudni kell, hogy nem babérokat keresni, nem hír és dicsőség útján indul el, hanem szolgálatot teljesít, ha kell hátrátétel, sőt gyalázat árán is.

Annak nagyon sokat kell tanulni és nagyon sokat kell felejtetni. Sokat kell tanulni, hogy ismerhesse a magyarországi reformátusok nagyobb felét magában foglaló tiszántúli egyházkerület minden ügyét-baját, minden célját, minden orvosságát s az egyház javára felhasználható erők valamennyijét. Tanulni kell a maga háttérben maradását, mivelhogy az elsőnek utolsókká kell lenniük — és a mások minél nagyobb megbecsülését, mivelhogy a megtisztelt munkástól lehet várni jó eredményt. Sokat, nagyon sokat kell tanulni, annál többet, mennél rövidebb idő óta foglalkozik az egyház és az egyházkerület ügyeivel.

Viszont felejtetni is nagyon sokat kell s annál többet, mennél régebben áll a közelet

porondján. El kell felejtenie minden barátságot és minden ellentétet, amit előző munkája okozott; egyforma bizalommal és tisztelettel kell közelednie mindegyik munkatársához s a netán vett sérelmekről sohasem szabad megemlékeznie. Ez azonban a felejtésnek csak könnyebb része: nem több, mint amiért naponta imádkozunk a Miatyánkban. Ám el kell felejtenie egyházi és politikai, közéleti kérdésekben az önmaga előző állásfoglalását; nehogy a következetességhez ragaszkodás álszemérme megakadályozza az egyház javára szükséges eljárásban.

Annak, akit keresünk, öregnek kell lenni és fiatalnak. Öregnek a tapasztalatban, fiatalnak a munkabírában és a képzelő erőben. Szilárdnak és óvatosnak, bátornak és szelídeknek, szívósnak és könnyen félreállónak. Annak nem szabad hajlani, ha az egyház jogáról van szó, de meg is kell hajolni, ha az egyház java kívánja; szembe kell szállni mindenkivel az egyházért, de engedni kell, ahol az ő személye van szóban; meg kell állni a poszton bármily zivatarban, de fájdalom nélkül szállni le a parancsnoki hidról, ha alkalmasabb kézbe kerülhet a kormány.

December tizenötödikéig, amikor a közgyűlésen találkozunk az egyházkerület reprezentánsai, van idő szétnézni a lehetőségek között. És akkor az egyházkerület minden részének fel fogását ismerve, megállapodhatnak az atyák, kit tudnak legnyugodtabban ajánlani a gyűléseketeknek, hogy fejére tegyék az egyházkerületi főgondnokság mindennél díszesebb töviskoszorúját.

TÁRCA

Két töredék Goethe útinaplójából.

Terni, 1786 okt. 27.

A muzsák kegyelme, akárcsak a démonoké, nem mindig alkalmas időben teszi látogatását. Ma erősen fölbuzdultam, hogy képet formáljak valamiről, ami sehogyan sem időszerű. Mikor éppen a katolicizmus középpontja felé közeledem, katolikusoktól körülvértve, egy seditába egy katolikus pappal összezárva, miközben azon igyekezem, hogy legtisztább érzéssel figyeljem meg és fogjam föl a való természetet és a nemes művészetet, akkor toppan a legelevenebben lelki szemem elé, hogy mennyire elveszett minden nyoma az őseredeti kereszténységnek. Valóban, ha megjeleníteném magam előtt abban az ő tisztaságában, ahogyan az apostolok könyvéből látjuk, meg kellene borzadnom, hogy micsoda formátlan, sőt barokk pogányság nehezedett rá azokra a kedves őskézdetekre. Itt ismét eszembe jutott az örök zsidó, aki tanuja volt mindezeknek a csodálatos fejleményeknek és megérte azt a hihetetlen álla-

Megnyitó beszéd

az 1932. év október 25-i egyházmegyei közgyűlésen.

Tartotta: F. Varga Lajos esperes.

Nagytiszteletű és Méltóságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Nagy igazsága van abban a zsoltárírónak, hogy: mi csak jövevények vagyunk e földön, miképpen a mi atyáink is voltak (39. Zsolt. 13.). Egyik nemzedék jön, a másik elmegy (Prédikátor I: 4.). Újabb és újabb nemzedék lép nyomunkban s úgy vándorlunk tömegesen előbb-előbbre, míg nem ki korábban, ki későbbben letesszük vándorpálcánkat. Így tevő azt le a tiszáninenni egyházkerület kedves, tudós püspöke: dr. Révész Kálmán, így dr. Lencz Géza, egykor gyakorló lelkész egyházmegyénkben, majd a Tisza István tudományegyetem nagy fölkészültségű professzora, így Kovács Lajos, a felsőszabolcsi testvéregyházmegye széles látókörű esperese, így Orbán Kálmán Bihar vármegye kir. tanfelügyelője, akit egyházmegyei tanügyi bizottságunkba hívtunk volt el, így Széll István, debreceni egyházunk sok időn át kedvelt orgonista-kántora. Itt hagytak bennünket, elmentek abba a szent városba, amelynek utcáin nem jár-kél búbanat, ahol nincs halál, sem gyász, sem kiáltás, sem fájdalom (Jel. 21: 4.). Hiszem, hogy emléküket meg fogjuk örökíteni s részvétünkről gyászoló szeretteiket értesíteni fogjuk.

potot, hogy Krisztus maga, ha visszatérne, hogy tanítása gyümölcsei közt körültekintsen, veszélybe jutna, talán másodszer is keresztrefeszítenék. Anyagul kínálkoznék e katasztrófa megírásához a régi legenda: venio iterum crucifigi (eljövök, hogy újra keresztrefeszítsenek).

* Róma, 1786 nov. 3.

Egyik fő okom volt, amiért Rómába siettem, november elseje, a mindenszentek napja, amelynek képét gondolatban előre vetítettem. Azt hittem ugyanis, hogyha az egyes szent annyi sok tiszteletben részesül, mi lesz majd mindnyájával együtt.

Ámde mennyire csalódtam! A római egyháznak nem tetszett a föltűnő, általános ünnepelés. Minden egyes rend csöndesen és külön-külön ünnepelte a maga patrónusának emlékét, mert-hogy csak a névünnep és az illetőnek szánt tiszteletnap van arra szánva, hogy mindegyikük a maga dicsőségében jelentkezzék.

Tegnap azonban, a minden-lelkek (halottak) napján jobb sikerrel jártam. Ezeknek az emlékét a pápa ünnepli meg a Quirinálon, a maga házikápolnájában...

A szertartás már megkezdődött... a Szent

Nagytisztetű és Méltóságos Közgyűlés!

Az ősz sárgán hulló lombjai között járva s az elhunyt kedveseinkre emlékezve, fölmerül előttem a „Lenni, vagy nem lenni kérdése-kérdése”. A történelmi emberiség kezdetétől hány, de hány tudós, mélyelméjű bölcs próbálta megfejteni e nagy kérdést?... S kimondhatjuk bátran, hogy nem fejtették meg. Ködfelhőben lebeg előtünk a nagy kérdés s nem képesek teljes megnyugtatóra földeríteni. Egy van mégis a történelmi valamennyi kimagaslókon fölülemelkedő bölcs, aki megfejtette a kérdést. Ez a mi hitünk fejedelme: az *Ur Jézus Krisztus*. Ő mondá: *Én az Atyától jöttem s az Én Atyámhoz megyek vissza* (Ján. 16:16. és 28.). — Ez egyszerű, tiszta — mondhatnám — stereotip-kijelentést hasztalan próbálja a vak tudatlanság s gőgös, nyegle hitetlenség, természettudományi jártasságával kérkedő tartalmatlanná tenni, megüresíteni, örök kimeríthetlen forrása lesz az a lelki megnyugvás után epedő ember számára.

Ő az Atyától jött s „ön magát adta értünk, hogy megváltson minket minden hamiságtól és tisztítson önmagának kiváltképpen való népet, jó cselekedetekre igyekezőt” (Tit. 2:14.). Aztán visszament az Atyához, kinek házában sok hajlékok vannak, hogy nekünk is helyet készítsen (Ján. 14:2.).

De kérdés: célját érte-e? Tudott-e magának készíteni népet, jó cselekedetekre igyekezőt?... Igenis elérte! Igenis tudott! Az anyaszentegyházat megalakító első keresztyének, föltétlenül jócselekedetekre igyekezők voltak,

különben nem adták volna vagyonukat közre (Csel. 2:45.), hogy a szükség és inség enyhüljön a hitbéli atyafiak között. És jöhettek a szörnyű üldözések, kiéheztetett vadállatok véres marcangolásai, senyvesztő börtönök, vérpadok, máglyák, a kinokat, gyötrelmeket reájok zudító századok, a jócselekedetekre törekvők magvát nem tudták kiirtani, sőt a Lélek erejének hatása alatt nőttön nőtt az, mindmáiglan.

Mindmáiglan!?!... Igenis: mindmáiglan! De hiszen a mai válságos idők rettenetesen nyomasztó, s bomlasztó kaotikus állapotában beszélhetünk-e jócselekedetekre igyekező népről?! Hiszen a mai emberiség, akárcsak a diluviális kor vadjai, folyton egymást marják, tépik, pusztítják, úgyannyira, hogy: bátran elmondhatja az Örökkévaló ma is „Bánom, hogy az embert teremtettem” (I. Móz. VI:6-7.). Hol van hát a jócselekedetekre igyekező nép?! Bizony nem azokban a magas állású diplomatákban s államférfiakban, akik a szüntelen való konferenciákban élnek ki magukat, hanem azokban az Úr lelkétől lelkezett emberekben, akik a harag, gyűlölet, a bosszúvágy tüzének oltogatásában s a nyomor, a szenvedés enyhítésében fáradoznak untalan. A konferenciázó világnagyok soha nem fogják az általános béke s jobblét hajnalát ránk deríteni, nem, mert nincs bennök a Krisztus lelke, nem is volt. Ha ott lett volna, a világháború katalizmatikus szörnyűségei sem szakadtak volna reánk s nem lennénk ma a szorongató jelen s az aggasztó jövő zsákmányai.

A szorongató jelen!... Óh bizony nemcsak egyesek, családok, társadalmi rétegek, egész

Atya a legszebb és legméltóságosabb férfialak...

Valami különös vágyakozás fogott el. Azt kívántam, hogy az egyház feje bárcsak kinyitná arany száját, hogy elragadtatással szóljon a boldog lelkek kibeszélhetetlen üdvösségéről, hogy elragadtasson bennünket is. Mikor azonban láttam, hogy az oltár előtt ide s tova sétál, jobbra-balra fordul, hogy úgy viselkedik és mormol, mint egy közönséges pap, akkor fölébredt bennem öröklött protestáns vétkem és semmiképpen sem akart tetszeni az ismert és megszokott miseáldozat.

Ugy-e bizony Jézus, az Írás szószerű kijelentése szerint már kislány korában és ifjú életében is tanított és nem hallgatással működött, mert szívesen beszélt, jót és okosat mondott, amint azt az Evangéliumból tudjuk. Elgondoltam, hogy ugyan mit szólana Ő, ha most belépne és a Földön levő képmását így találná dudorászva, elé s hátra lebegve? Ismét fejemre szakadt a *venio iterum crucifigi* (ha jönnél, újból keresztre feszítenének).

Megböktem utitársamat, hogy mielőbb kijussunk a festett csarnok boltozatai alól a szabadba.

Közli: Sz. Z.

Egy római vélemény a protestánsokról.

A túloldali vélemények nem lehetnek számkra közömbösek. Annál inkább érdekelnek, mentül inkább elzárkózik az ellenfél, aki a nemismerésben keresi erősségét. Mikor Goethe Rómában járt, őt is érdekelték az ottaniak nézetei a protestantizmusról. Többekkel beszélgetett erről a kérdésről és így jutott be naplójába az alább közölt különös feljegyzés.

*

Mikor megtudta, hogy protestáns vagyok, némi kerülgetés után megkért, hogy szabad volna-e néhány kérdést tennie, mert hogy olyan sok csudálatos dolgot hallott a protestánsokról és végtére már szeretne ezekről bizonyos értesülést nyerni. „Szabad-e nektek”, így szólt, „jó barátságban élni egy csinos leánnyal, anélkül, hogy mindjárt házasságra lépnétek vele? Megengedik-e ezt a ti papjaitok?” Erre így feleltem: „A mi papjaink elég okos emberek ahhoz, hogy nem vesznek tudomást az ilyen apróságokról. Természetesen, ha megkérdeznék őket, nem adnának reá engedélyt.”¹ „Akkor hát úgy-e nem szükséges kérdezősködni?” kiáltott

¹ Természetesen ez a felelet meg a Goethe-féle (ma is meglévő) „protestantizmusra” jellemző. Szerk.

nemzetünk hord ma le görnyesztő igát, azt hord ma különösen magyar református szentegyházunk. S kiváltképpen a századokon át nagy, féltő szeretettel karolt iskoláink miatt. S mindez — azt mondják sokan —, azért, mert az állam szekeréhez kötöttük magunkat. Ezt a nézetet én nem osztom. Nem a közel múlt emberöltői kötötték szekerünket — ha oda kötötték —, államunk szekeréhez, hanem az 1848-as évek jóakarató törvényhozói, amikor törvénybe iktatták, hogy minden bevett felekezeti a viszonyosság elvé szerint közálladalmi segélyben részesítendő. Úgy, ahogy, biztosítva volt a segély s mi elfogadtuk. Nem kellett volna — mondják sokan. Ezek szerint elkerülte volna egyházunk a viharos idők sújtató csapásait. Nem hihetem!... Nem, hogy az államsegély nélküli egyházaink s iskoláink elkerülték volna a világháború rettenetes következményeit, alapjaiknak, tőkéknek elértéktelenedését. A nemzetünk és szentegyházunk egybeforrodottságánál fogva, elkerülhetetlen lesz vala az.

De mihaszna teorizálunk e fölött?! Az nem segít rajtunk. Segíteni fog igenis az a lelki erő, amely a mi Urunk Jézus Krisztusunkból áradoz, gyűjtve-gyűjtögetve a jó cselekedetekre igyekező népek tábort. Ehhez a táborhoz kell nekünk tartoznunk, nem csüggedt bosszúsággal szidni a jelent, remegni a jövődöktől, hanem hittel teljesen, nekifeszíteni mellünket a küzdelemnek s megmutatni, hogy nem adott Isten nekünk félelemnek lelkét, hanem erőnek és szeretetnek és bátorságnak lelkét (II. Tim. 1:7.). Enélkül az erő, szeretet és bátorság nélkül a gyötrelmes múltban soha nem épült volna

föl, „milyen boldogok is vagytok! és miután ti nem gyóntok, ők nem is vesznek róla tudomást.” Erre szidni és gánesolni kezdte az ő papjait s a mi boldog szabadságunkat dicsérve így folytatta: „ami azonban a gyónást illeti, hogy is áll ez a dolog? Nekünk azt mesélik, hogy minden embernek gyónnia kell, még ha nem keresztyén is; mivel azonban ők a tudatlanságukban nem találják el az igaz utat, egy vén fának gyónnak meg, ami természetesen eléggé nevetséges és istentelen dolog, de mégis azt bizonyítja, hogy ők is elismerik a gyónás szükségességét.”

Erre megmagyaráztam neki a gyónásról való fogalmainkat. Ez mind kedvére valónak látszott, de megjegyezte, hogy ez is csak majdnem annyi, mintha egy fának gyónnánk.

Némi húzódozás után igen komolyan megkért, hogy adjak őszinte felvilágosítást egy másik pontra vonatkozólag. Ő ugyanis egyik papjuktól, aki egyeneslelkű embernek látszik, úgy hallotta, hogy mi a nővérünket is elvehetjük, ez pedig mégis csak igen súlyos dolog lenne. Mikor erre tagadó választ adtam, nem tudott rá semmit mondani és áttért egy másik kérdésre.

Nálunk azt állítják, mondta, hogy Nagy

egyetlen iskolánk, nem egyetlen templomunk. Enélkül az erő nélkül soha nem ujlott volna meg a nagyarábái patiosos oldalú lelkészlak és templom. Enélkül az erő nélkül a nagyarábái hitbéli atyafiak, a nagy napoleoni háborút követő devalvációs időben, a most már téglából is megépíthető templom-torony építéshez nem hordták volna 100 mértföldről a szükséges faanyagot.

Nos!... Én nem azt mondom, amit örökéletű nagy lantosunk mond vala: „Ne nézz ősidre, óh, magyar, Ki most sötétségben vagy itt! Ne nézz ősidre, e napokra... Szemeid gyöngék..., a napfény megvakít.” Én azt mondom: nézzünk vissza őseinkre, lépünk nyomdokaikba s példájukon fel-felbuzdulva, jócselekedetekre igyekvésünkkel írassuk föl felölünk az életkönyvébe: „Ezek azok, akik átmentek a tűznek lángján és nem égtek meg!” Ezért kérek Benneteket, lelkész atyámfiai: érezzétek át folyvást intenzívebben, hogy mi Isten mellett munkálkodó szolgálók vagyunk (I. Kor. 3:9.). Ez a szolgálat sokra kötelez. Ne restüljünk hát meg a jócselekedetekre törekvésben, noha magunkért is ama paizsos férfiúval kell állandó küzdelmet folytatni. A Ti dicsekedétek az legyen, hogy megjárátok a poklok minden zegét-zugát és nem leltetek a sátán martalékai.

Erre kérek Benneteket is, tanító testvéreim. Országos gyűléstekben feledhetetlen szép gesztussal kimondottátok, hogy inentúl a Biblia állandóan ott lesz minden tanterem asztalán. Kérek Benneteket, ne csak asztalaitokon legyen ott a szent könyvünk, hanem engedjé-

Frigyes, aki olyan sok győzelmet aratott még az igazhitűek fölött is és hírnevével eltöltötte a világot, hogy ő, akit pedig mindenki eretneknek tart, valósággal katolikus volna és engedélye is van a pápától arra, hogy ezt eltitkolja. Mert ő, mint róla tudják, sohasem megy a ti templomotokba, az istentiszteletét azonban egy földalatti kápolnában végzi, megtört szívvel afölötti fájdalomában, hogy nem vallhatja nyilvánosan az igaz hitvallást. Mert ha azt tenné, akkor a poroszok, ez a bestiális nép, ezek a vad eretnekek kétségkívül ott helyben agyonvernék, ez pedig az ügyön már nem segítene. Ezért aztán a szent atya megadta neki az engedélyt. Így van, hogy ő az egyedül üdvözítő vallást csendben terjeszti és támogatja, amennyire csak lehetséges.

Ráhagytam mindent és csak annyi volt a válaszom, hogy miután ez a dolog akkora nagy titok, nyilván senkit sem lehet találni, aki erről tanuskodhatnék.

További beszélgetéseink is többé-kevésbé mindig ilyenfélék voltak és csodálkoznom kellett a papok okosságán, hogy így törekedtek mindent elhárítani és megmásítani, ami az ő hagyományos tanaik homályos körét áttörhetné vagy megzavarhatná.

Közli: Sz. Z.

tek minden tartalék nélkül beszüremkedni belső emberetek világába az abból kiáramló lelki erőt s még a szenvedés is öröm lesz Rátok nézve, mint volt a gályarabságot szenvedő őseitekre.

Erre kérlek Benneteket szentegyházunk intelligensei: legyetek valóban mindnyájan a mi világi papjaink. Öleljétek kebletekre az éretünk keresztfán szenvedett lelki fejedelmünket! Meglássátok, soha édesebb öröm melegsége nem árasztja el kebletek világát, mint mikor szívetek szerint elmondjátok: „Nem szégyenlem a Krisztus evangéliumát, mert Istennek hatalma az minden hívőnek idvességére!” (Róm. 1: 16.)

Erre kérlek titeket is egyházaink kiküldött képviselői, gondnok és presbiter testvéreim. Kérlek, hogy amit az itteni magasabb eszményekért törekvés levegőjéből magatokba szívtok, vigyétek haza küldőitekhez. Hirdessétek az otthoniak között, hogy a nagy próbáltatások azért vannak rajtunk, mert elhagytuk az áldozatos jócselekedetekre igyekvő nép útját. Vissza hát arra! Mert ha nem, elbukunk örökre. A magyar kálvinista szentegyháznak pedig élnie kell, ha azt akarjuk, hogy nemzetünk is éljen. Hirdessétek szeltiben-hosszában, hogy szentegyházunk azt beszéli nekünk állandóan: „Jam ego vidi alios ventos!” Láttam én már, értem én már más széleket is. Viharokat, amelyek téptek, szaggattak, pusztítottak, fiaim, leányaim vérét ontották. S mégis megvagyok. Ne csüggedjétek hát ti sem, mostani gyermekeim! Csak a gyáva remeg a jövődőtől. A hittel fölpáncélozott bátor, szemrebbenés nélkül néz annak eleje... Ne, ne csüggedjünk egyönnk sem!... Hiszen tél után tavasz jön, ború után derű, szenvedések napjai után az Úrnak kedves esztendeje. És eljutunk mi is azokba a boldog hajékokba, ahol számunkra is helyet készített Ő. Ő reá nézzünk, Ő reá hallgassunk. Ő mondja: „Ne féljétek, én meggyőztem a világot.” Ezekután elnöktársam ömértósága nevében is szívből köszöntve mindnyájukat, közgyűlésünket megnyitom.

Az élet elrepül, jótetted Istennél megmarad.

Újabb nyilatkozat.

„Zárt internátus” c. ismert cikkemre két nyilatkozat jelent meg, ezek egyike „(Aláírás), Debreceni lelkész” úr tollából. A kifogásokra a lap következő számában érdemileg válaszoltam s ott világosan kifejezésre juttattam, hogy „*cikkem... nem személyek ellen irányult*”, — akik közé tartozónak gondoltam elsősorban „Debreceni lelkész” urat, — „*hanem egy gondolat ellen*”. — Most Róm. lev. XIII: 1a. kényszerítő hatása alatt ismételem és hangsúlyozom, hogy cikkem és az abban foglalt „vaskos lelki-

ismeretlenség” stb. kifejezések egy, az *egyházunkat veszélyeztető gondolat ellen irányultak*, nem sértő, éppen nem *személyeket* sértő tendenciával irattak és főként nem **Uray Sándor** debreceni református lelkész-moderátor úr személyével hoztattak kapcsolatba, annyival inkább nem, mert ez lehetetlen is lett volna azon egyszerű oknál fogva, hogy mint a D. P. L. 274. lapján írásban is kijelentette nevezett lelkész úr, *a zárt internátus gondolata nem tőle származik*. Író és olvasó ezzel eleve tisztában volt. Egyfelől *tiltakozom cikkem ilyen lekicsinylő beállítására és félremagyarázására ellen*, amennyiben az sokkal magasabb és nemesebb cél érdekében íratott, másfelől *a legőszintébb és legmélysegebb sajnálkozásomat fejezem ki a félreértelésért és az ezekből származott s bárkit ért kellemetlenségek felett*.

Dr. theol. Módis László.

theol. előadó.

Református községekben minden község-házán készülő okmányra árvabélyeget! Egy-két fillérekből hegyre várat így építhetünk.

Híbaigazítás és pótlás.

Méltóságos Szerkesztő Úr!

Beesés lapja, a Debreceni Protestáns Lap idei 43. számában „Ez is álláshalmozás” cím alatt „Justus” aláírással közölt cikkcskében némi értelemzavaró fogalmazás került. A cikk elején „Hogy ne volna meg (296. lap alul 2. sor) a szükséges anyagi erő” kezdetű mondatban azt akartam kifejezni, hogy a föld ma is el tudja látni gyermekeit a szükségesekkel. Továbbá a 298. oldal első hasáb 10. sor végén érthetőbb lesz a mondanivaló, ha a „hatályosságú elé” szó után odatesszük ezt a szót, hogy „illeszteni”.

Egy társaságban felolvasás alá került a cikkcske s a hallgatók még egy pár észrevételt kiegészítésül is tettek. Ide jegyzem azokat, azzal a kéréssel, hogy méltóztassék az elmondottakhoz pótlólag azt is közölni. Nevezetesen a szóvá tett álláshalmozás annál inkább kifogás alá esik, mert csak mégis kevés igazságosság áll elő, ha nyugdíjazás esetén két lakbér is folyósítás alá kerülne. Vagy a nyugalombavonult lelkész lemondana az országos református lelkészi és özvegy-árvai nyugdíjintézetből ötlet illető járandóságról? Ez alig tehető fel. Aztán tudunk eseteket, hogy ugyanazon népiskolánál a tanító neje mint rendes tanítónő szolgál. Hát ez is reparációra szoruló állapot, kivált ha a tanító történetesen igazgató is lenne egyszermind.

Hogy még mindig vannak állami hivatali állások, hol a férj tisztviselő s ugyanakkor a neje is alkalmazásban lévő hivatalnoknő: ez nekünk nem melegség. Majd javítás alá kerül előbb-utóbb ez az állapot is.

A közlésért őszinte köszönetemet fejezem ki, mely tisztelettel vagyok **Justus.**

IRODALOM

Általános Vallástörténet c. művem II. kötete f. évi december elejére megjelenik. A mű kb. 52 ív terjedelemben (840. lap) az I. kötettel teljesen azonos nyomásban tartalmazni fogja a föld összes vallásrendszerének beható, eredeti forrásokon alapuló leírását. Nem kompendium lesz, hanem minden ízében tudós munka, mindazonáltal a művelt nagyközönség teljes megértéséhez is alkalmazva. Akit érdekel a vallás egyetemes élete s úgy véli, hogy a XX. században nem elég csak a magunk hitéhez ragaszkodnunk, hanem meg kell ismerni és érteni a másokét is, akiket érdekel, hogy a föld nagy többségű nem keresztyén emberisége mimódon kereste és keresi Istent és hogyan igyekezett és igyekszik megszentelni életét, hogy az Istennek tetsző élet legyen, végül akik elhiszik, hogy voltaképpen a vallás egyetemes életének ismeretéből fakad a bibliai vallások helyes értékelése, mindazoknak ajánlom e művet. Árát a nehéz viszonyoknak megfelelően portón kívül 15 pengőben szabtam meg, amelyet két egyenlő részletben kell fizetni; az elsőt a mű kézhezvétele után december 5-ig, a másodikat 1933 május elsején. A művet megszerezni óhajtok legyenek szívesek alólirottat egy levelezőlapon szándékukról értesíteni. — Cím: Dr. Varga Zsigmond egyetemi tanár, Debrecen, Egyetem.

A Szeretetszövetség Krisztus testének közösségét és egységét munkálja.

HALOTTAINK

Töltéssy Zoltán 1900—1932. Mélyen megrendülve vettük a szomorú hírt, hogy a KIE nemzeti szövetségének titkára: Töltéssy Zoltán, református lelkész tifuszban meghalt. Nagy elődjének, Megyeresy Bélának méltó utódja volt, tele tervvel és nagy akarással. Halálát özvegyén és három árváján kívül az egész magyar református ifjúsági egyesületek gyászolják. A hű munkás emlékezete áldott.

KÜLÖNFÉLÉK

Magyar református egyházalkotmány címmel 66 oldalra terjedő tanulmányt boesátott közre a reformáció évfordulóján dr. Szentpéteri Kun Béla debreceni egyetemi tanár. Nem régebbi, jóval nagyobb terjedelmű munkájának új kiadása ez, hanem tömör összefoglalás, mely az új egyházi törvényre is mindenütt figyelemmel van, bevezetőül pedig a református egyházalkotmány elméletét és történetét adja. — A könyv, amely sűrű garmond szedéssel, jó

papíron, esínosan, tisztán került ki a Debrecen-városi nyomdából, 1 pengő 60 fillérért kapható a nyomdánál (Debrecen, Böszörményi-út) vagy a Méliusz-könyvesboltban.

A december 15-re összehívott egyházkerületi közgyűlés elé terjesztendő ügyeket nov. hó 20-ig be kell küldeni a püspöki hivatalhoz.

A debreceni egyházmegye értekezlete a napirenden levő tisztújítás alkalmából úgy állapotodott meg, hogy az eddigi tisztviselőket választják újra meg s csak a két üresen levő tanácsbírói tisztre jelöltek újakat. Szép megbecsülése a régi ismert munkásoknak.

Egyházkerületi választások. November 3-án bontotta fel a szavazatszedő-küldöttség az üresen levő tisztségekre beérkezett szavazatokat. Ötszázhuszonhárom érvényes szavazat volt. Egyházkerületi tanácsbíró Kolozsváry Kiss László lett 508, zsinati tag Kunszabó Gyula 521, zsinati póttag dr. Bartók Jenő 500 szavazattal.

A reformáció emlékünnepét méltóképpen ünnepelte meg a város protestáns közönsége. A theologusok ünnepélye 30-án a Nagytemplomban kezdődött, ahol dr. Baltazár Dezső püspök predikált. Istentisztelet után a gályarabok emlékoszlopánál és a Zwingli—Kálvin emléktáblánál folytatódott; délután fél hat órakor a Kollégium dísztermében tartott nagyszerű ünnepéllal záródott a reformáció megemlékezése. Ezt dr. Tankó Béla egyetemi tanár nyitotta meg s Szabados László szénior pedig az ünnepi beszédet tartotta.

A debreceni presbiterek és egyházrészi tanácsosok konferenciáján október 26-án dr. Kun Béla a Magunk útján címmel, november 2-án pedig Uray Sándor Belmissziói mozgalmak Debrecenben címmel tartott előadást. Mindkét alkalommal nagyszámú közönség volt a Kistemplomban. Kun Béla a zsinat-presbiteri egyházkormányzatról s annak jellemző tulajdonságairól beszélt, oda konkludálva, hogy hasztalan minden külsőség, ha nincs meg a mély és igaz vallásosság, amire nevelni feladata a presbitereknek. Uray Sándor pedig tömören és érdekesen foglalta össze mindazt a munkát, amit Debrecenben a belmisszió érdekében végeztek. Az előző alkalommal Baja Mihály, az utóbbin Molnár Ferenc lelkipásztor végezte az áhítatot.

Köszönet és kérelem. Egyházmegyénk 1932. évi október hó 25-én tartott közgyűlésében a tisztikarnak, — tízéves mandátuma lejárván, elfogadta lemondását és elhatározta, hogy november hó 30-ig minden kebelbeli presbiterium adja be az elnökséghez szavazatát a megüresedett tiszti állások megüresedése végett. Ez alkalommal is köszönöm mindazon presbiteriumoknak és lelkésztársaimnak megtisztelő figyelmét, akik annak idején engem szavazataikkal a tisztas lelkészi tanácsbírói székbe emeltek. Hivatalos működésemben, főleg ítélet-

hozatalainkban mindig a szeretet és méltányosság volt az irányadóm, mert tudtam azt, hogy a „Summum ius, summa iniuria”. Hogy felettem még kötelességemnek ítélek meg azokat, akiket illet. Most magas koromra és az azzal járó gyengeségre tekintettel, csendesen visszavonulok, helyet adok az ifjú nemzedék egy tetterős tagjának. Kérem azért mindazokat, akik talán még most is megtisztelnének szavazataikkal, hogy ettől a szándékuktól elállni méltóztassanak. Isten áldását buzgón kérem Egyházmegyénk és annak minden rendű, rangú tagjainak. Báránd, 1932. év október hó 31-én. Hittestvéri szeretettel: *Szabó József* református lelkész, volt egyházmegyei lelkészi tanácsbíró.

Az egyetemes konvent ügynevezett szanáló bizottsága október 28-án ülést tartott. Tárgyalta dr. Kováts J. István előadásában az iskolai ügyeket, majd dr. Benedek Zsolt előadása mellett az egyházi adminisztrációs kérdéseket. Sok nagyjelentőségű állásfoglalás történt, sok komoly munka megindult. Folytatás november 26-án lesz, amikor némely kérdésekben szükséges előmunkálatok remélhetően elkészülnek. Az október 28-i ülésről néhányan betegség és más elfoglaltság miatt kimentették magukat.

Az országos református szeretetszövetség igazgatósági és közgyűlése október 29-én Budapesten volt. Az előbbin Ravasz László püspök, az utóbbin Téglássy Andor társelnök elnökölt. A két gyűlés közt az igazgatóság tisztelgett a Kormányzó úrnál, akit a szövetség fővédnökéül kért. Itt Puky Endre külügyminiszter, a szövetség elnöke válaszolt a szövetség célját s adta elő a szövetség kérelmét igen szép beszédben. A Kormányzó úr a fővédnökséget kegyes volt elfogadni s hozzájárult ahhoz is, hogy ez az elhatározása nyilvánossággal közöltessék.

Előadás a külmisszióról. A Csapó-utcai egyházrész Szappanos-utcai otthonában szokásos evangelizációs este keretében október 30-án a magyar külmissziói szövetség titkára, Morvay István közvetlen előadásban vetített képekkel a külmisszióról tartott előadást.

A KIE reformációi ünnepélye. A debreceni KIE október 31-én este 7 órakor a Kistemplomban reformációi emlékűnnepélyt rendezett kiváló műsorszámokkal. Imádkozott dr. Farkas Pál segédlelkész, előadást tartott dr. Herpay Gábor vármegyei főlevéltárnok, predikált Pass László ev. lelkész. A műsorszámot több kiváló művész és a Kossuth Dalkör adta.

A kecskeméti országos református jogakadémia kormányzó-bizottsága október 27-én Budapesten ülést tartott, amelyen folyó ügyeket intézett el.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság Békéscsabán, október hó 31-én nagyszerű irodalmi estélyt rendezett dr. Kapi Béla ev. püspök, dr. Révész Imre egyetemi tanár, Áprily Lajos, Harsányi Zsolt, Laurisin Lajos és helyi

művészek közreműködésével. Nagyon örvedetes, hogy végre az Alföld ez egyik leghatalmasabb protestáns központjának a figyelme is ráterelődött erre az egyik legmostohábbban kezelt, pedig legéletbevágóbb protestáns közügyre. Mert bizony abban, hogy a MPIT eddigi majdnem félszázados története jóformán nem egyéb, mint viaskodás a közrészvéltlenséggel, mégis csak első renden a nagy alföldi protestáns metropolisoké a felelősség. S ezt jóvátenni sohasem késő és még most, ezekben a nehéz napokban sem végképpen lehetetlen. A békéscsabai református egyházban — mely a szépen fejlődő városnak legkisebb, de legéletelenebb keresztyén egyháza egy már mindjárt negyedszázadja tartó odaadóan gondos és fáradhatatlan pásztori vezetés alatt — ugyancsak október 31-én dr. Révész Imre hirdette az Igét.

Gödöllőn a reformáció emlékűnnepélyét szépen ünnepelte meg a református és az ágostai hitvallású evangélikus egyházközsegek együttes gyülekezete. Az ünnepi beszédet dr. Kun Béla debreceni egyetemi tanár mondta. Szabó Aladár lelképásztor bibliamagyarázata, szavalat, karének és közének emelték az ünnep áhítatos hangulatát.

Hivatalos értesítés.

A Tiszántúli Református Egyházkerület Püspökétől.

3220/3222—1932. szám.

Körlevél

a kebelbeli nagytiszteletű esperes urakhoz és valamennyi tanintézet tekintetes igazgató-ságához.

Tudomásulvétel céljából felhívom figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” f. hó 15-én megjelent 20. számában közzétett alábbi rendeletekre:

64,373—1932. A közép- és középfokú iskolákban fizetendő filmoktatási díjaknak beszolgáltatása.

73,236—1932. VII. Az iskolai fásításokhoz és erdősítésekhez szükséges csemeték és suhánkok kiszolgáltatása.

2627—1932. eln. sz. A közszolgálati alkalmazottak feleségeinek vasúti menetdíjkedvezménye.

Atyafiságos szeretettel:

Debrecen, 1932 október 21.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

TARTALOM: Főgondnok-változás. — Tárcá. — F. Varga Lajos megnyitó beszéde. — Dr. Módos László: Újabb nyilatkozat. — Csend. (Vers.) Sárosi Károly. — Justus: Hibaigazítás és pótlás. — Irodalom. — Halottaink. — Különlék. — Hivatalos értesítés: Körlevél.

Laptulajdonos: **Dr. KUN BÉLA.**

Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve, 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

Kitűnő lütképeségű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznoölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1932-2048

Protestáns egyházi irodalom!

- Dr. Baltazár Dezső:** Elég nékem az Isten kegyelme (Prédikációk) . . . 1.—
— A próbáltatások idejéből —.50
Csűrös: Példának okáért. I. 2.80
Czeplédy Emaniuel: Baltazár Dezső református püspök életrajza 2.50
Debreczeni István: Kicsoda ez? (Prédikációk). 5.—
— Sirjatok a sírókkal (Temetési beszédek) 4.—
Dr. Erdős Károly: Méliusz világító lámpásának sugarai. —.30
Fosdick: A szolgálat értelme 4.40
Györy Elemér: A kettős tüzes nyelvek fényében (Prédikációk) 5.50
Dr. Illyés Endre: A magyar református földművelő nép lelki élete 2.90
Dr. Incze Gábor: Keresztelési beszédek 3.—
— A magyar református imádság a XVI. és XVII. században 6.—
— Az Úr áldassék! (57 magyar református lelkész prédikációja az év különböző ünnepeire és vasárnapjaira) 7.—
Kovács János: Gyalogösvény (52 ifjúsági prédikáció) 4.—
Dr. Sz. Kun Agota: A debreceni református Nagytemplom 3.—
Makkai Sándor: Öntudatos kálvinizmus 3.60
Musnay: Újszövetség 8.—
— János evangéliumának és leveleinek magyarázata 4.—
— A magyar biblia története 1.20
Orosz Tamás: Napsugár a szent berkekben 4.—
Révész Imre: Kálvin élete —.80
— Révész Imre élete 8.—
Dr. Révész Imre: Az ige fénye (Prédikációk). 1.20
Szabó Gyula: Sötétségből világosság legyen! (Prédikációk) 3.—
S. Szabó József: A debreceni református kollégium tanárai és kiválóbb növendékei 3.20
Szalonnás János: A református leány (Kötve) 6.—
Dr. Török István: A Barthei theologia elméleti és gyakorló-lelkészi szempontból —.50
— Barthe Károly theológiájának kezdetei 3.—
Varga József: Koráلكönyv 6.—
Dr. Vasady Béla: A hit misztériuma 7.—
Vincze Elek: Mi láttuk az ő dicsőségét... (Prédikációk) 5.—
Vincze Károly: Istennek angyalai 4.—

Fenti művek kaphatók:

„MELIUSZ“

könyvkereskedésben, Debrecen,
Ferenc József-út 26. szám alatt.